

СЕКЦІЯ «АКТУАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА»

ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

БІЛІЧЕНКО Олександр,

кандидат економічних наук, доцент,

Миколаївський національний аграрний університет

bilichenko77@ukr.net

orcid.org/0000-0002-5241-3195

***Анотація.** У дослідженні розглянуто специфіку соціального підприємництва, наведено приклади успішної реалізації соціальних проєктів у Миколаївському національному аграрному університеті. Особливу увагу приділено популяризації соціального підприємництва.*

***Ключові слова:** соціальне підприємництво, соціальне партнерство, соціальний проєкт, соціальний бізнес.*

Сучасний світ стрімко змінюється. І те, що раніше могло вважатися не логічним, або навіть таким, що протирічить основним постулатам економічної теорії, наразі набуває якісно нового змісту. Метою даного дослідження є аналіз розвитку соціального підприємництва в Україні у сучасних умовах.

У науковій літературі можна знайти багато визначень підприємницької діяльності. В узагальненому розумінні, підприємництвом вважається будь-яка самостійна економічна діяльність людини, що не суперечить чинному законодавству та провадиться з метою максимізації доходу, на власний ризик і під особисту відповідальність власника. Соціальне підприємництво не виключає необхідність отримання доходу від ведення виробничої діяльності, надання послуг або виконання робіт, але при цьому надає особливого значення вирішенню соціальних проблем і задоволенню суспільних потреб людей.

Соціальне підприємництво у сучасному його вигляді з'явилося в ХІХ столітті. Проте концептуальні прояви було започатковано у Британії дігерами (копачами) ще у ХVІІ столітті [1, с.39]. Історичні приклади з'являлися пізніше і в інших країнах. В Україні, з поміж підприємців, які дбали не лише про власний прибуток, а й про забезпечення суспільних потреб, можна виділити власників цукрових заводів, братів Терещенків. Наприкінці ХІХ – початку ХХ століття, крім іншого, вони фінансували дитячі притулки, де сироти або діти з бідних родин могли оволодіти ремісницькою справою.

Наразі Україна переживає період важких випробувань. Перефразовуючи слова Шейфа Рашида про важкі часи, що народжують сильних людей необхідно зауважити, що часи скрути народжують людей-волонтерів із щирим серцем.

В Україні для створення соціального підприємства не передбачено окрему організаційно-правову форму. Соціальне підприємство організовується у будь-якій зручній формі (організація громадянського суспільства, суб'єкт підприємницької діяльності) [2, с. 5].

Наявність значної кількості соціальних проблем і збільшення чисельності вразливих груп населення в країні спонукає до пошуку нових

підходів щодо вирішення цих проблем. Використання комерційних підходів у соціальній сфері виступає як світовий тренд, що успішно реалізується багатьма країнами, даючи відчутний соціальний ефект. Соціальне підприємництво характеризується наступними рисами:

- отримання доходу від підприємницької діяльності;
- чітке визначення соціальних цілей діяльності підприємства;
- спрямування частини прибутку на досягнення соціальних цілей;
- залучення до процесу прийняття рішень зацікавлених стейкхолдерів.

До соціального бізнесу не відносяться такі види господарської діяльності:

- корпоративна соціальна відповідальність бізнесу. В цьому випадку компанії ставлять за мету максимізацію прибутку, а не вирішення соціальної проблеми за допомогою прибутку;

- бізнес у соціальній сфері. За таких умов компанії просто роблять бізнес на соціальних послугах;

- запровадження платних соціальних послуг. Якщо державні заклади, установи або організації надають додаткові платні послуги, відбувається лише компенсація додаткових витрат, які при цьому виникають.

Миколаївський національний аграрний університет має практику успішної реалізації проєкту зі створення соціального підприємства. Так, спільно з благодійним фондом «ЛАСКА» та за фінансової підтримки IZ – Verein zur Forderung von Vielfalt, Dialog und Bildung (Австрія) та ICAR «Єднання» (Україна) у 2021 році було створено студентське соціальне підприємство «Пекарня «Хліб мого краю». У своїй роботі воно керується Положенням про структурний підрозділ «Студентське соціальне підприємство «Пекарня «Хліб мого краю» [3].

Соціальне підприємство створене з метою забезпечення високоякісним хлібом співробітників і здобувачів вищої освіти Миколаївського НАУ, мешканців та гостей міста Миколаєва й Миколаївської області, а також покращення професійних навичок студентів спеціальностей 241 «Готельно-ресторанна справа» і 181 «Харчові технології». Частина виробленого хлібу постійно передається на безоплатній основі людям із найменш захищених категорій, військовим, внутрішньо переміщеним особам. Університетська освіта передбачає не лише підготовку висококваліфікованих фахівців за обраними спеціальностями. Важливим завданням вищої освіти є формування людини-патріота, виховання всебічно розвиненої особистості, що знає і поважає своє історичне минуле, задля збереження і примноження для наступних поколінь. Першим проєктом, що був реалізований за ініціативи студентської молоді став конкурс із розвитку і збереження історико-культурної спадщини. Його завданням стала розробка рецепту та технологічної карти хліба «Адміральський», який підійшов би до асортименту хлібів «Студентського соціального підприємства Миколаївського національного аграрного університету «Пекарня «Хліб мого краю» [4].

При визначенні переможців, експертна комісія конкурсу рецептів, брала до уваги не лише смакові якості отриманого продукту, а й повноту проведеного

дослідження історії рідного краю, опис походження хлібу «Адміральський», що знайшло своє відображення на упаковці хлібу.

У Миколаївському національному аграрному університеті створено і постійно наповнюється відповідним матеріалом музей. Крім музейної справи, з метою поглиблення іміджевої діяльності, підтримки історико-культурної спадщини області університетом, спільно з БФ «Ласка», було започатковано проведення партнерського конкурсу соціальних проєктів «Від Миколая до Миколая» [5].

Відповідно до розробленого положення було проведено відбір і оголошено переможців конкурсу у відповідних номінаціях. Проте початок повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України завадив реалізувати відібрані проєкти.

Поширенню соціального підприємництва в Україні наразі сприяє:

- соціально-економічна ситуація, яка склалася в країні (в умовах протидії військовій агресії набули особливого значення завдання фінансової підтримки соціальної сфери);
- надання вітчизняними та іноземними благодійними, громадськими організаціями та фондами грантової підтримки діяльності соціальних підприємств;
- збільшення кількості осіб із певних соціальних груп, які пережили особливі обставини і сприймають біль інших, як власний (учасники бойових дій, внутрішньо-переміщені особи, люди з особливими потребами та інші);
- наявність у місцевих громад приміщень, що тимчасово не використовуються і можуть бути передані в оренду соціальним підприємствам, які готові задовольняти суспільні потреби мешканців громади, на засадах ведення ефективного бізнесу);
- зацікавленість великих підприємств у підтримці власного іміджу, шляхом сприяння фінансування аутсорсингу в соціальній сфері;
- лояльність споживачів до товарів українського походження на знак підтримки країни, що веде визвольну боротьбу проти агресора, задля хіт беку частини доходів від господарської діяльності на потреби суспільства.

В країні приділяється належна увага популяризації соціального підприємництва. З цією метою використовуються такі заходи як: фінансування стартапів, проведення семінарів, тренінгів, зустрічей із представниками соціальних підприємств, розміщенням статей у засобах масової інформації та інтернет-просторі [6].

Загальна тенденція до поширення успішних практик функціонування соціальних підприємств підтримується і світовими спільнотами. Створюються корисні та інформативні матеріали, що структуровані по принципу полегшення сприйняття й використання [7]. Так поширюються знання про особливості побудови соціального бізнесу, залучення фінансування на проєкти, підбору команди, налагодження зв'язків із потенційними партнерами у сфері соціального бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Соціальне підприємництво: посібник для викладачів курсу / за наук. редакцією к.е.н. А. О. Корнецького – К. : Фамільна друкарня Huss, 2019. – 160 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f709abdc-971c-42b1-9f14-4df944c16378/content> (дата звернення 03.04.2024).
2. Соціальне підприємництво. Бізнес-модель. Реєстрація. Оподаткування. / Долуда Л., Назарук В., Кірсанова Ю. – Київ, ТОВ «Агентство «Україна», 2017. – 92 с. URL: https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/02/Social_Entrepreneurship_web.pdf (дата звернення 03.04.2024).
3. Положення про структурний підрозділ «Студентське соціальне підприємство «Пекарня «Хліб мого краю» URL: <https://www.mnau.edu.ua/files/dostup/constituent-and-local-documents/299.pdf> (дата звернення 03.04.2024).
4. Конкурс рецептів хлібу «Адміральський» URL: <https://www.facebook.com/100063591758334/posts/5079692668761713/> (дата звернення 03.04.2024).
5. Положення про партнерський конкурс соціальних проєктів «Від Миколая до Миколая» URL: <https://www.mnau.edu.ua/files/studentske-zhittya/polozhennya.pdf> (дата звернення 03.04.2024).
6. Соціальне підприємництво URL: https://ua-news.mnau.edu.ua/2021/06/blog-post_4.html (дата звернення 03.04.2024).
7. Навчальний посібник з соціального підприємництва. Українська соціальна академія. 2021 URL: https://siplatform-live.s3.eu-central-1.amazonaws.com/files/posibnyk_usa.pdf (дата звернення 03.04.2024).

УДК 316:323.2(477)

ПОДОЛАННЯ ДИСКРИМІНАЦІЙНИХ ЯВИЩ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Борко Тетяна Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,

Миколаївський національний аграрний університет

Шешунова Анастасія Вадимівна

здобувачка вищої освіти спеціальності 162 «Біотехнологія та біоінженерія»,

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: у доповіді розглянуто вплив дискримінації, яка існує в сучасному світі у різноманітних проявах. Європейським країнам та Сполученим Штатам вдалося частково подолати дану проблему. Україна також не є виключенням у цьому питанні. Шлях до Європейського Союзу прискорив темпи демократизації України, складовою частиною цього процесу стали позитивні зрушення в бік подолання дискримінаційних проблем у суспільстві на сучасному етапі.

Ключові слова: дискримінація, расизм, статева дискримінація, мовна дискримінація, релігійна дискримінація, вікова дискримінація, дискримінація людей з обмеженими можливостями, ксенофобія.